

Onko juoppous ja huumeongelmat estettävissä?

10.9.2010 Jyväskylä, päihdepäivät,
Juha Kemppinen
Aikuispsykiatrisen avohoidon ylilääkäri ,
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri

Juha.Kemppinen@pp1.fi
Juha.kemppinen@eksote.fi
GSM 040-1993959
www.juhakemppinen.fi

Juha KT Kemppinen, aikuispsykiatrisen avohoidon ylilääkäri
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri
päihdepsykiatri, LL,YTM (pääaine sosiologia)
psykiatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri,
päihdelääketieteen erityispätevyys
Erytystason ratkaisukeskeinen psykoterapiakoulutus
Hallinnon pätevyys (SPYn mt-johtamisen kurssi)

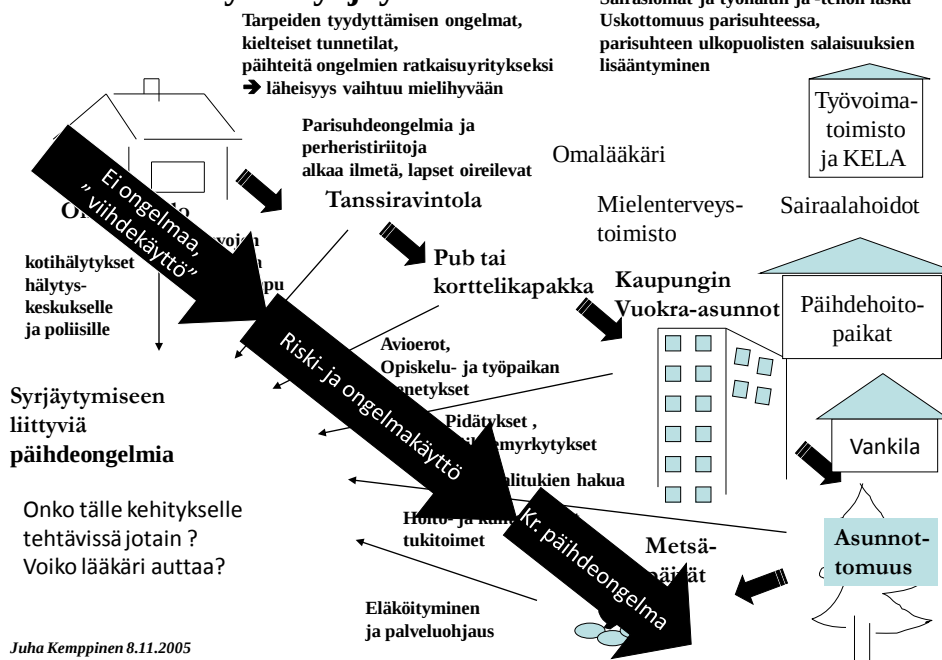
Onko juoppous ja huumeongelmat estettävissä?

- Naturalistinen kuvaus
- Päihdeongelmien diagnostiikka?
- Mitä aivoissa tapahtuu juodessa?
- Perimän osuus?
- Seurantatutkimukset?
- Kumppanuusajattelulla tuloksiin?
- Kirjallisuutta asiasta
- Esitys löytyy 10.9.2010 kotisivuiltani

10.9.2010 Juha Kemppinen

3

Päihteidenkäyttö syrjäyttää :

Kestävä ja tyydyttävä parisuhde

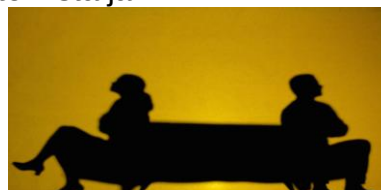
Kestävä ja tyydyttävä parisuhde sisältää monenlaisia elementtejä.

Seuraavassa on joitakin keskeisiä:

- tasa-arvo, keskinäinen kunnioitus ja luottamus
- toisen tarpeen huomioon ottaminen, tilan antaminen toiselle
- omien tarpeiden huomioon ottaminen ja tilaa itselle
- erotiikka ja aistillisuus
- itsenäisyys ja erillisyyys
- läheisyys ja yhteen kuuluvuus
- oman minän ainutkertaisuus ja korvaamattomuus
- kumppanin ainutkertaisuus ja korvaamattomuus
- oman ja kumppanin kulttuurin tuntemista ja ymmärtämistä

*Sinikka Kumpula psykologi,
pari- ja perheterapeutti
Väestöliiton Tampereen klinikka,
11.2.2003*

**entä jos ei ole
tuollainen
parisuhde?**

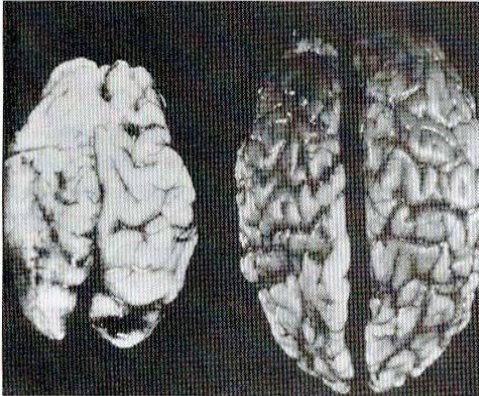
Terveen perheen tunnusmerkit

- kommunikoi ja kuuntelee toisiaan
- tukee toinen toisiaan
- opettaa kunnioitusta toisia kohtaan
- kehittää luottamusta
- omaa huumorintajua
- jakaa vastuuta
- opettaa oikeaa ja väärää
- omaa vahvat perhetraditiot
- kunnioittaa toisten yksityisyyttä
- arvostaa toisille tehtäviä palveluksia
- kasvattaa perhekeskustelua
- jakaa vapaa-aikaansa toistensa kanssa
- hyväksyy ja etsii apua ongelmiin

Elks National Foundation, 1998

Äidin raskaudenaikainen päihteidenkäyttö on haitaksi kehittyville aivoille, FAS

Arviolta 700 FAS-lasta vuosittain Suomessa

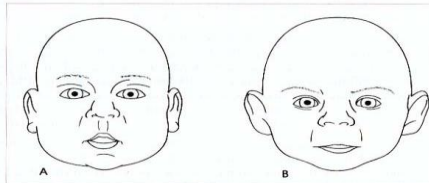
7.21 Abnormal Brain Development Associated with Fetal Alcohol Syndrome

A brain from an FAS infant (*left*) compared to a brain from a normal infant of the same age (*right*). The FAS brain shows microcephaly, fewer cerebral cortical gyri, and the presence of a sheet of ectopic (abnormally migrated) glia over the surface of the left hemisphere. (Courtesy of S. Clarren.)

Neuropsychiatria, 1997

Kuvio 46. FAS-lapsen kasvoille on tyypillistä pieni kasvojen keskiosa, leveä nenänselkä, sisemmissä silmäkulmissa poimut eli epikantukset, korkea ylähuuli ilman selvää poimutusta ja pieni pää. (Kuva julkaistaan holhoojan luvalla.)

Kuva 2.8. A. Normaali pikkulapsen kasvopiirteet. B. Sikiöaikaisen alkoholi-ryöhtäyksen (FAS, fetal alcohol syndrome) aiheuttama lapsen kasvojen tyypillinen poikkeava ulkomuoto, joka on seurausta useampien tunnusomaisten anomalioiden (lievä tai keskivaikea mikrokefalia, lyhyt luomirako, leveä nenänselkä, lyhyt nenä, puuttuva tai vähäinen ylähuulivako sekä vajaakehittyneet ja ohut ylähuuli) yhteisvaikutuksesta.

Todellisuuden kieltäminen/kohtaaminen :

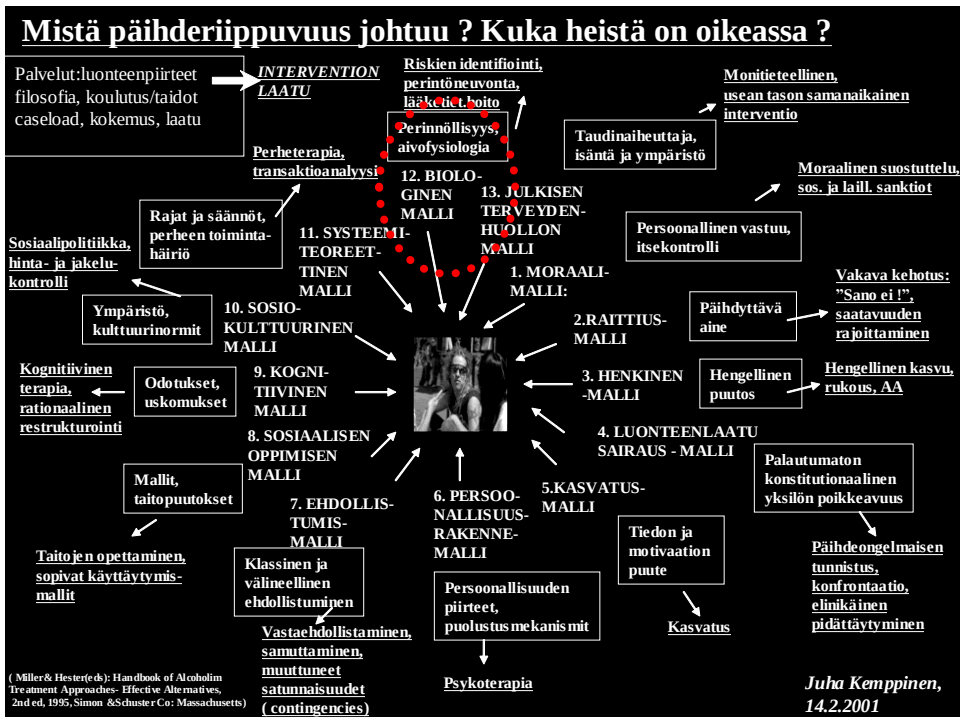
- etenevää ja automaattista
- tarkoituksena on säilyttää päihteiden käyttö ja palauttaa omanarvontunto
- kieltäjät: puoliso, lapset, työtoverit, esimiehet, ammattiauttajat

Kieltämisen muodot:

1. Yksinkertainen kieltö (asiaa ei ole)
2. Vähättely (ongelman osittainen myöntäminen)
3. Syyttely (oman vastuun kieltö, vastuun siirto muille)
4. Järkeily (syiden, verukkeiden, puolustusten esittely omalle toiminnalle)
5. Älyllistäminen (ongelman käsittely yleisellä, älyllistävällä tasolla)
6. Poiskääntäminen (puheenaiheen vaihtaminen)
7. Vihamielisyys (suuttumusta, ärtymystä oman toiminnan vuoksi)

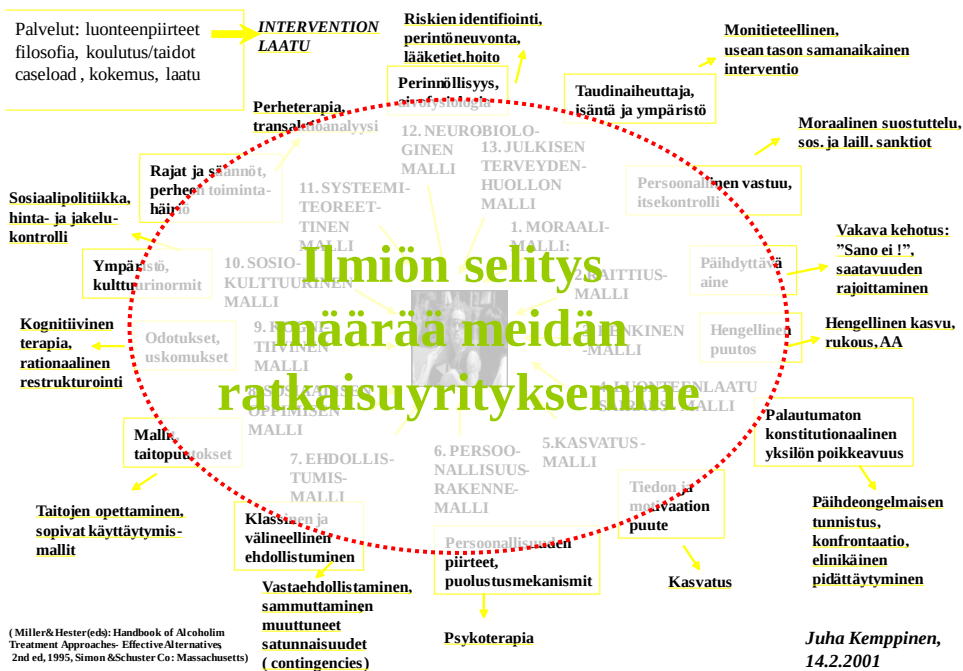
Myllyhoitoyhdistys

Mistä alkoholisoituminen johtuu ? Kuka heistä on oikeassa ?

Mistä alkoholisoituminen johtuu ? Kuka heistä on oikeassa ?

Päihdeongelman väärinkäyttövaiheiden kehitys:

Juha Kempainen, 2000

"Kotihoito" - menetelmät : omaisten puuttuminen ja käyttäytyminen

Ei kokeilua:

- epäviralliset foorumit
- yleiset "keskustelut"
- "lempeä järkevyys" -puhe

Annoksen lisäys :

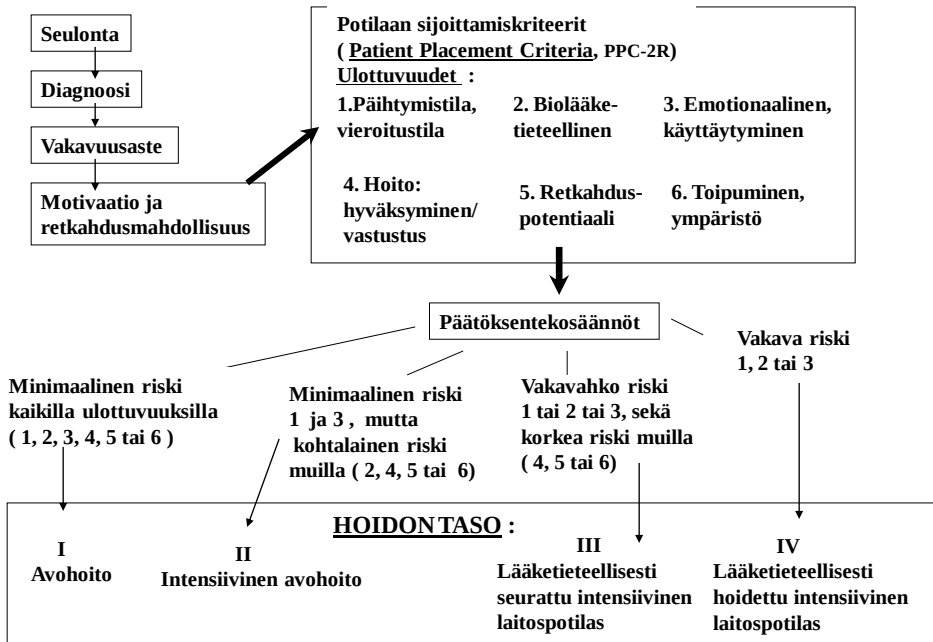
- "moraalisena" -puhe
- "eikö sinua hävetä ?"
- "missä on itsekunnioituksesi ?"
- ongelmainen puolustautuu

Haitat alkavat:

- "uhkaukset" -puhe
- "toimitan sinut laitokseen, sinähän olet hullu..."
- puhe ja käytös jo yhdessä

Haitat työ ja työterveyshuolto:

- "perheen" ulkopuolinen käyttäytyminen lisääntyy
- "älä anna sille rahaa, koska..."
- "ei saa kirjoittaa BDZ !"

David R Gastfriend: Treatment Matching, Theoretic Basis and Practical implications (Medical Clinics of North America, vol 81,nro 4, july 1997, 945-966)

Juha Kempainen, 12.10.2001

Päihdeongelmien diagnostiikka

Onko se sensitiivistä ja spesifistä?

10.9.2010 Juha
Kemppinen

15

Alkoholismien vaikeusasteen määrittäminen :

NIAAA, 1995, *The Physician's Guide to
Helping Patients with Alcohol Problems*

Sairauden laatu Sairauden taso	Fysiologinen riippuvuus	Elinsysteemivaurio	Psykososiaalinen sairastavuus
Lievä :	<u>>1 seuraavista :</u> - kyvyttömyys lopettaa - unettomuus - ärtyisyys - ahdistuneisuus - AUDIT 1-3 >5p - kuiusein (1) - monannos (2) - ylikuusi (3)	<u>>1 seuraavista :</u> - a) korkea normaali GGT - b) muistin menetys - c) fyysisiä vammoja - d) punoittavat silmät - e) masennus - f) seksuaalinen toim.häiriö - g) korkea verenpaine - h) gastriitti/ haavaumat - i) päänsäryt - j) osteoporoosi	<u>> 1 seuraavista:</u> - cut down (C) - annoyed (A) - guilty (G) AUDIT: - työttekemättä (5) - morkrapu (7) - muistiei (8) - alkoaggr (9) - huomalko (10)
Kohta- lainen	<u>>1 lievää vaikeampi oire:</u> - käsien vapina - " silmien avaaja" - runsas hikoilu - BAL>100 - positiivinen virtsaseula	<u>>2-3 seuraavista :</u> - a) - b) - k) vammoja/luita poikki - l) kohonnut MCV - m) koholla maksakokeet - e) -j)	<u>2 tai > seuraavista :</u> - cut down (C) - annoyed (A) - guilty (G) AUDIT: - 5, 7,8,9,10
Vakava	<u>> lievä tai kohtalainen oire :</u> - hallusinaatiot - kouristukset / kohtaukset - delirium tremens eli juoppohulluuskohtaus - BAL >200 - pitkittynyt positiivinen toksikologia	<u>> 4 seuraavista :</u> - a) - - kohonnut protrombiiniaika - maksan suurentuminen - masennus ym kuten yllä	<u>3 tai > seuraavista :</u> - cut down (C) - annoyed (A) - guilty (G) AUDIT: - 5, 7,8,9,10

juha kemppinen, 16.3.2000

PÄIHDEONGELMAISEN PÄÄTÖKSENTEON TOIMINNANOHJAUSPUUTOKSET :

A. PUUTTUU JOUSTAVUUS : - muuttaa toimintatapaa tarvittaessa- ei juutu virheeseen	B. PUUTTUU AIKAPAINEEN SIETO : - pitkäjänteisyys- jatkaa pakkotahtisessa tilanteessa- suojaa päätehtävää virhereaktioilta

C. PUUTTUU YLLYKKEIDEN
KONTROLLOINTI : <ul style="list-style-type: none">- tehtävä voittaa mieleen
juolahdukset | D. PUUTTUU VIRHEIDEN
KONTROLLOINTI: <ul style="list-style-type: none">- huomaa omat virheet, pyrkii korjaamaan- reagoi palautteeseen |
|--|--|

Päihteiden väärinkäyttö (DSM IV) ja haitallinen käyttö (ICD-10)

DSM IV. Päihteiden väärinkäyttö

A. Kemiallisten aineiden epätarkoituksenmukainen, kliinisesti merkittävään häiriöön tai kärsimykseen johtava käyttötapa, joka ilmenee yhdellä tai useammalla seuraavista tavoista 12 kuukauden aikana :

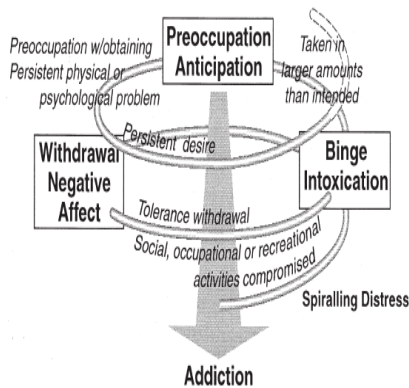
1. Toistuva käyttö, joka johtaa kykenemättömyyteen täyttää tärkeitä velvollisuuksia työssä, koulussa tai kotona.
 2. Toistuva käyttö tilanteissa, joissa se aiheuttaa vaaraa.
 3. Toistuvat kemiallisen aineen käyttöön liittyvät rikkomukset.
 4. Käytön jatkaminen aineen aiheuttamista tai pahentamista sosiaalisista ja ihmissuhdeongelmista huolimatta.
- B. Oireet eivät ole täyttäneet riippuvuuden kriteerejä kyseisessä aineryhmässä.

ICD-10. Päihteiden haitallinen käyttö (F1x.1)

1. Selvä näyttö siitä, että päihteiden käyttö aiheutti tai tuntuvasti myötävaikuttanut fyysisen tai psyykkisen haitan syntymään.
2. Haitta on selvästi tunnistettavissa ja määriteltävissä.
3. Päihteiden käyttö kesti ainakin 1 kuukauden tai sitä esiintyi toistuvasti 12 kuukauden aikana.
4. Häiriö ei täytä minkään muun saman päihteen käyttöön liittyvää mielenterveyden häiriön kriteerejä.

Jos päihderiippuvuus on sairaus, niin ...

Criteria for Substance Dependence (DSM-IV)

George F. Koob, and Michel Le Moal, Drug Addiction, Dysregulation of Reward, and Allostasis, *Neuropsychopharmacology* 24:97–129, 2001

Kliinisesti merkittävä heikennys

➤ 3 seuraavista 12 kk:n aikana :

1. toleranssi (suuremmat määrät aikaisemman tasoisen päihtymisen saavuttamiseksi)
2. vieroitusoireet ja/tai "aamuryppy" tai rauhoittavat lääkkeet
3. suurempia määriä ja pidempiä aikoja päihdettä kuin oli tarkoitus
4. jatkuva halu tai epäonnistuneet yritykset hallita tai vähentää päihteen käyttöä
5. suuri osa päivittäisestä ajasta aineen saamiseksi, käyttämiseksi tai siitä toipumiseksi
6. tärkeistä sosiaalisista, työ- tai vapaa-ajan aktiviteeteista luovutaan päihteen käytön vuoksi
7. päihteen käyttöä jatketaan huolimatta tiedostetuista jatkuvista ja toistuvista päihhteestä johtuvista fyysisistä ja psyykkisistä vaivoista huolimatta.

Päihderiippuvuuden ydin:

Päihhteet ovat aineita/ esineitä/ tapahtumia, jotka johtavat tietoisuuden muutokseen.

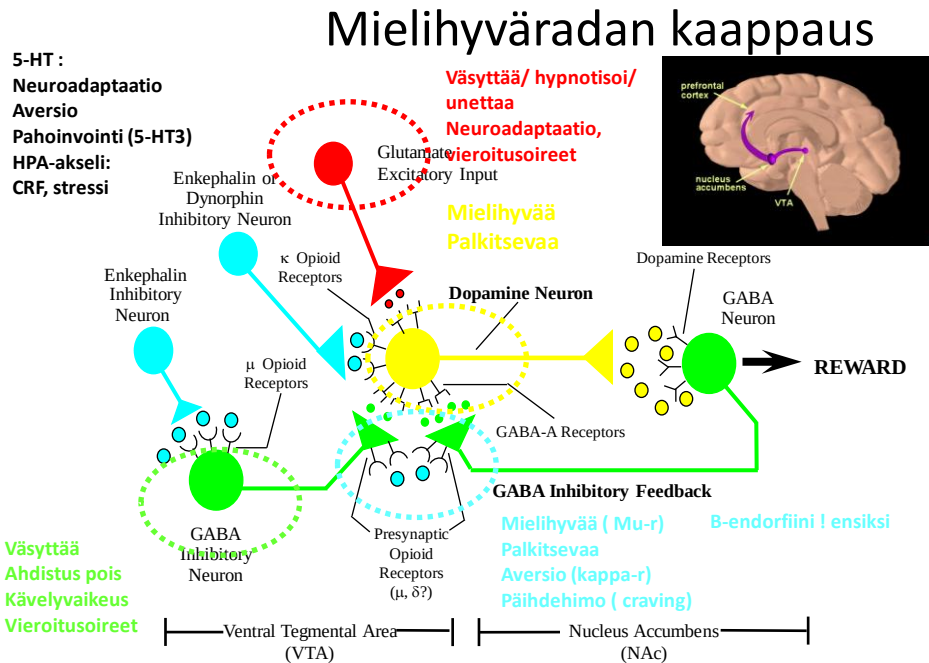
➔ Mikä on se **tunnetila**, mitä et kestä selvin päin ?

➔ Mitä **tunnetilaa** tavoittelet päihhteellä ?

Mitä aivoissa tapahtuu juodessa?

10.9.2010 Juha
Kempainen

21

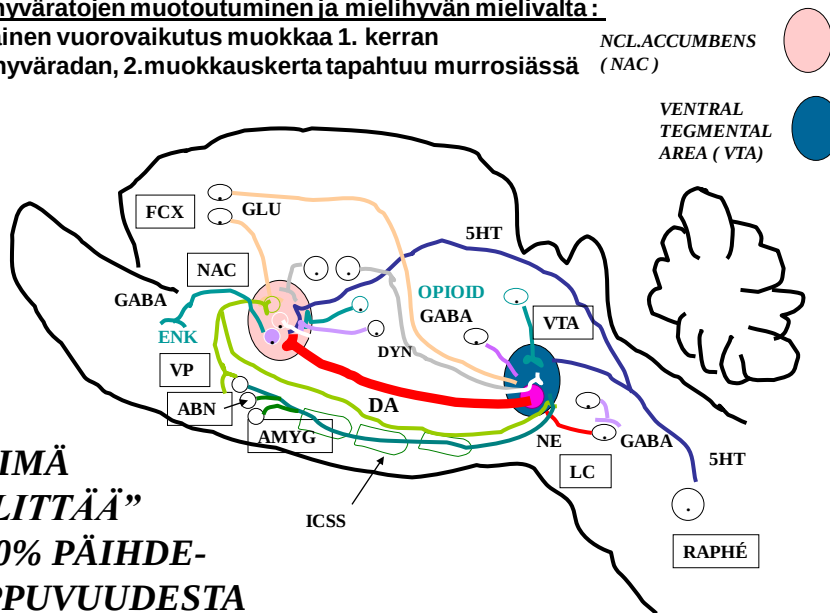

Mielihyvätöiden muotoutuminen ja mielihyvän mielivalta :
Varhainen vuorovaikutus muokkaa 1. kerran
mielihyväradan, 2.muokkauskerta tapahtuu murrosiässä

NCL ACCUMBENS
 (NAC)

VENTRAL
 TEGMENTAL
 AREA (VTA)

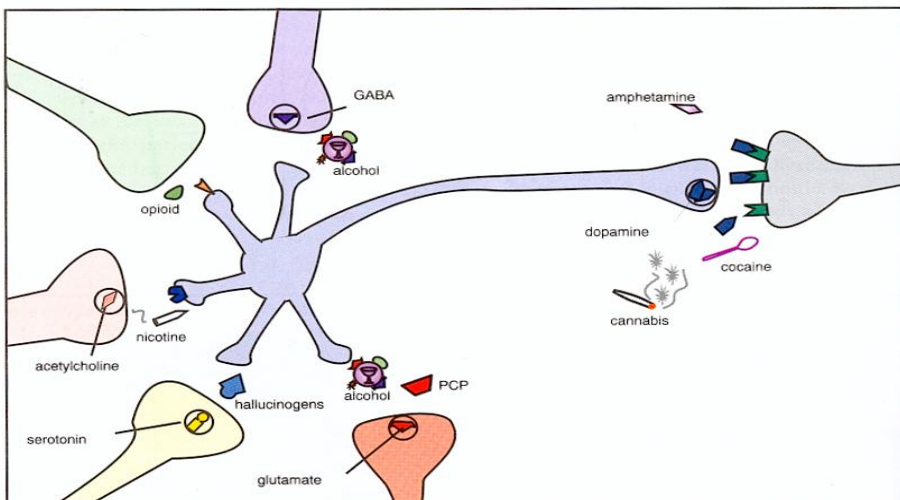
**PERIMÄ
 ”SELITTÄÄ”
 40-60% PÄIHDE-
 RIIPPUVUUDESTA**

Perry BD et al, *Childhood Trauma, the Neurobiology of Adaptation, and
 "Use-dependent" Development of the Brain: How "States" Become "Traits"*, 1995

Juha Kemppinen
 9.11.2001

Päihteet vaikuttavat voimakkaasti kehittyviin aivoratoihin :
drugs affecting the mesolimbic dopaminergic neurons

Aivot kehittyvät ainakin 25-vuotiaaksi ja muuttuvat läpi koko elämän.

S. Stahl, 2003

Addictive Substances Markedly Increase Dopamine (DA) Release

<u>Reward</u>	<u>Peak DA Release</u>
FOOD, SEX:	50-100% ↑
ETHANOL	125-200% ↑
CANNABIS [THC]	125-175%
NICOTINE	225% ↑
MORPHINE/HEROIN	150-300% ↑
COCAINE	400% ↑
AMPHETAMINE	1000% ↑
	RA Wise, 2000

Suurin osa muutoksista palautuu nopeasti, jos rakenteellisia muutoksia ei ole tapahtunut. Kahdessa kuukaudessa häviävät useimmat päihteiden aiheuttamat muutokset (David Self, 2004)

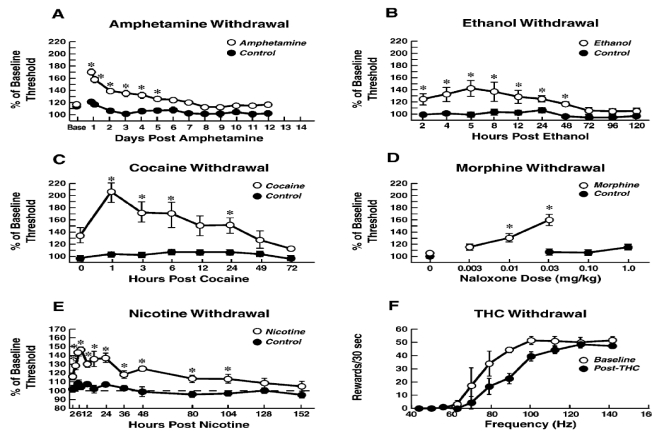

Fig. 3. (A) Mean ICSS thresholds (± SEM) during amphetamine withdrawal (10 mg/kg/day for 6 days). Data are expressed as a percentage of the mean of the last five baseline values prior to drug treatment. Asterisks (*) indicate statistically significant differences from the saline control group ($p < 0.05$) (taken with permission from Ref. [37]). (B) Mean ICSS thresholds (± SEM) during ethanol withdrawal (blood alcohol levels achieved: 197.29 mg%). Elevations in thresholds were time-dependent. Asterisks (*) indicate statistically significant differences from the control group ($p < 0.05$) (taken with permission from Ref. [43]). (C) Mean ICSS thresholds (± SEM) during cocaine withdrawal 24 h following cessation of cocaine self-administration. Asterisks (*) indicate statistically significant differences from the control group ($p < 0.05$) (taken with permission from Ref. [29]). (D) Mean ICSS thresholds (± SEM) during naloxone-precipitated morphine withdrawal. Asterisks (*) indicate statistically significant differences from the control group ($p < 0.05$) (taken with permission from Ref. [44]). (E) Mean ICSS thresholds (± SEM) during spontaneous nicotine withdrawal following surgical removal of osmotic minipumps delivering nicotine hydrogen tartrate (9 mg/kg/day) or saline. Asterisks (*) indicate statistically significant differences from the control group ($p < 0.05$) (data adapted with permission from Ref. [11]). (F) Mean ICSS thresholds (± SEM) during withdrawal from an acute 1.0 mg/kg dose of Δ^9 -THC. Withdrawal significantly shifted the reward function to the right (indicating diminished brain reward) (taken with permission from Ref. [13]). Note that because different equipment systems and threshold procedures were used in the collection of the above data, direct comparisons among the magnitude of effects induced by these drugs cannot be made.

Muistitoiminnot: deklaratiivinen (eksplis.) ja proseduraalinen muisti (implis.)

Päihdemuisti:

1. aikaisempaan käyttöön liittyvä vihje
2. lievä stressi (PTSD/ kaltoinkohdellut)
3. yksittäinen annos (harm reduction ?)

Päihdemuisti on pitkälle ei-tietoinen muisti, jonka aktivoivat eri ylläkkeet ylläkkeille ominaisia aivoratoja myöten.

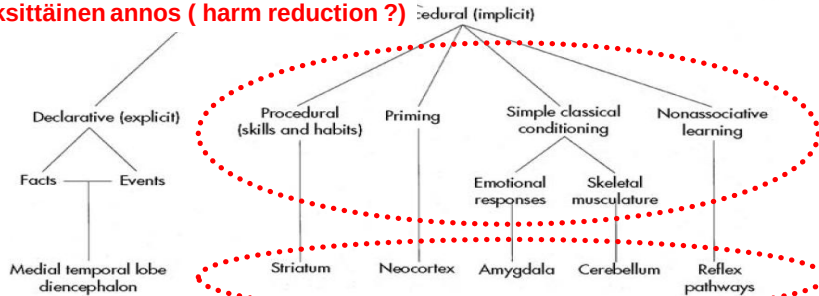

FIGURE 3-1. A taxonomy of the declarative and procedural memory systems

Päihdemuisti:

1. huume-etsintä: PFC glu → NAC core ja huumevihje: AMG basolateral
 2. lievä stressi : eAMG (ncl. AMG core, bed ncl. stria terminalis ja NAC shell), ei craving
 3. yksittäinen annos, retkahdus : PFC ja AMG, DAmI dopamiini, NACcore
- Addiktoituneelle ei enää ole (VTA → DA) dopamiini NAC:hen välttämätön cravingille, huumehimolle

Päihdemuisti

Juha Kemppinen, 2004

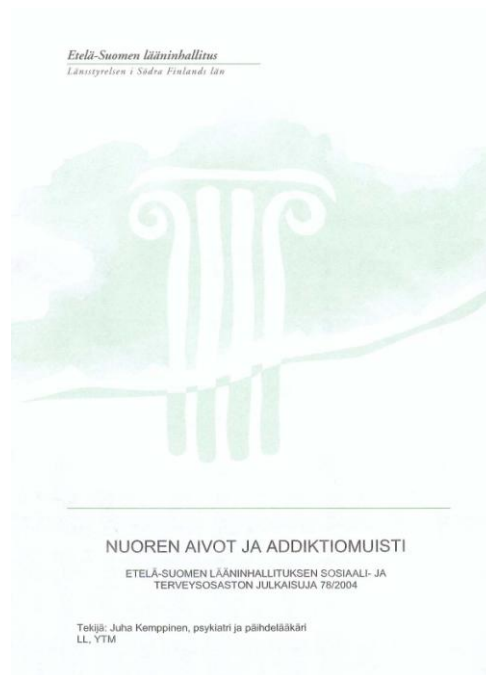
Nuorten aivot ja addiktiomuisti
(julkaisukiellossa ESLH:ssa STM:n
määräyksestä kevät 2004 ?)

Lauri Larme menetti työpaikkansa,
ja koska Suomessa ”piiri pieni pyörii”,
hän ei pääse enää minnekään
ehkäisevän päihdetyön töihin
MOT:n käsiteltyä raporttia ohjelmassaan

Julkisen perustelu :

Juha Kemppinen ei ole ”virallinen”
tiedontuottaja ja raportti on liian vaikea
ehkäisevän päihdetyön tekijöille

”Hallinto elää hallinnon elämää”

Perimän osuus?

10.9.2010 Juha
Kemppinen

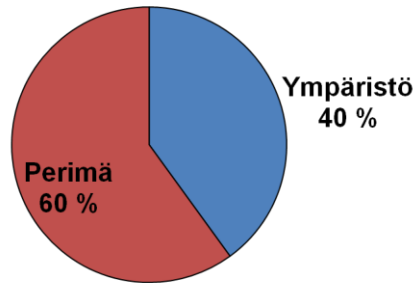
29

Päihderiippuvuus: Krooninen lääketieteellinen sairaus

- Geneettinen perimä – kaksostutkimukset
 - ✓ Verenpainetauti – 25-50%
 - ✓ Diabetes – Type 1: 30-55%; Type 2: 80%
 - ✓ Astma – 36-70%
 - ✓ Tupakka – 61% (both sexes)
 - ✓ Alkoholi – 55% (males)
 - ✓ Marijuana – 52% (females)
 - ✓ Heroiini – 34% (males)
- Vapaaehtoinen valinta – muotoutuu persoonallisuuden ja ympäristön vaikutuksesta
- Patofysiologia – neurokemiallinen sopeutuminen
- Hoitovaste
 - ✓ Lääkitykset – teho ja hoitoon sitoutuminen
 - ✓ behavioraaliset interventiot

McLellan, A.T., et.al., Drug Dependence, a Chronic Medical Illness *Journal of the American Medical Association* 284:1689-1695, 2000.

Alkoholiriippuvuuden riskin variointi

(Perimä: Heterogeeninen and Polygeeninen)

Päihdeongelmien etiologinen syy on kompleksinen

Noin 1000 lasta tällä hetkellä Lappeenrannassa asuu alkoholistiperheessä (2006)

TABLE 8.2. Child Risk Factors That Tend to Aggregate in Antisocial Alcoholic Families

1. One parent has an alcohol or other drug use disorder *and* ASPD.
2. Both parents have an alcohol or other drug use disorder and/or other psychopathology (ASPD or depression).
3. Parental alcohol use is severe and/or problematic.
4. Dense family history of alcoholism; children are exposed to multiple extended family members with alcohol problems and have higher genetic risk for the disorder.
5. Parental intellect is relatively low.
6. There is a relatively high rate of aggression toward the children, including aggressive disciplinary practices.
7. Parents are verbally abusive with one another; there is violence between the parents.
8. Family socioeconomic status is relatively low.

Note. Adapted from Ellis, Zucker, and Fitzgerald (1997).

TABLE 2.3. Additive Influences of Genetic, Family Environmental, and Nonfamily Environmental Factors on Substance Abuse

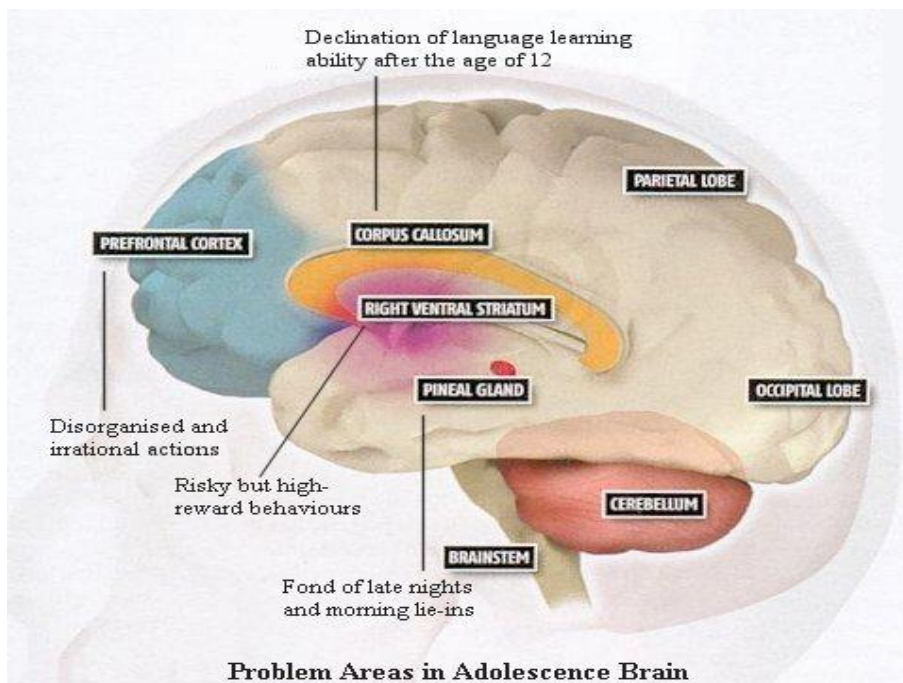
Drug	Genetic influence	Family environmental	Nonfamily environmental
Heroin	54%	13%	33%
Marijuana	33%	29%	38%
Stimulants	33%	19%	48%
Sedatives	27%	17%	56%
Psychedelics	26%	21%	53%

Note. Data from Tsuang et al. (1998).

D.L. Thombs, Introduction to Addictive Behaviors, 3rd ed, 2006

Huumausaineiden käyttö voidaan karkeasti jakaa kuuteen vaiheeseen:

- kokeilukäyttöön
- satunnaiskäyttöön
- ongelmakäyttöön ja riippuvuuteen
- ristiriitavaiheeseen
- motivoitumiseen ja hoitoon
- huumeettomaan elämäntapaan.

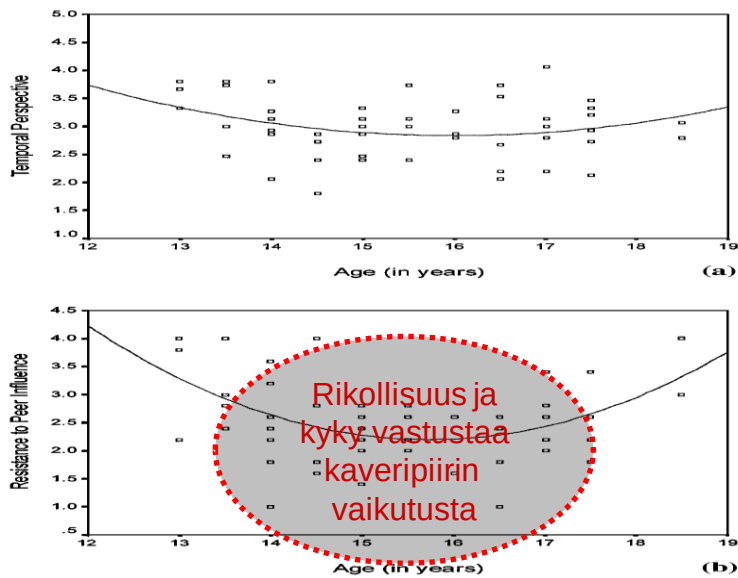
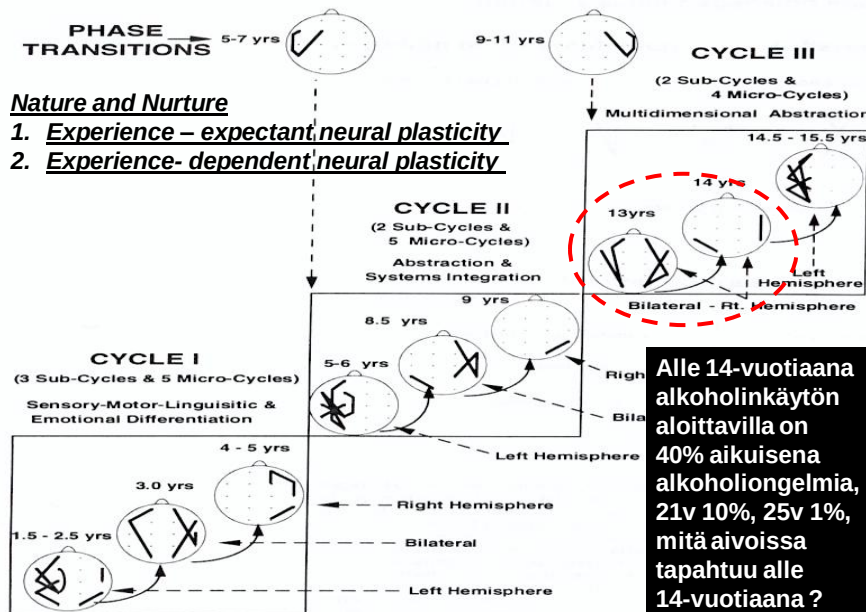

Fig. 1. Effects of age on (a) standardized temporal perspective and (b) standardized resistance to peer influence.

Carrie S. Fried et al, Criminal Decision Making: The Development of Adolescent Judgment, Criminal Responsibility, and Culpability, *Law and Human Behavior*, Vol. 25, No. 1, 2001

Schore, A: The experience-dependent maturation of a regulatory system in the orbital prefrontal cortex and the origin of developmental psychopathology, 1996

Nuorten aivojen kehityksestä tiedetään yhä enemmän

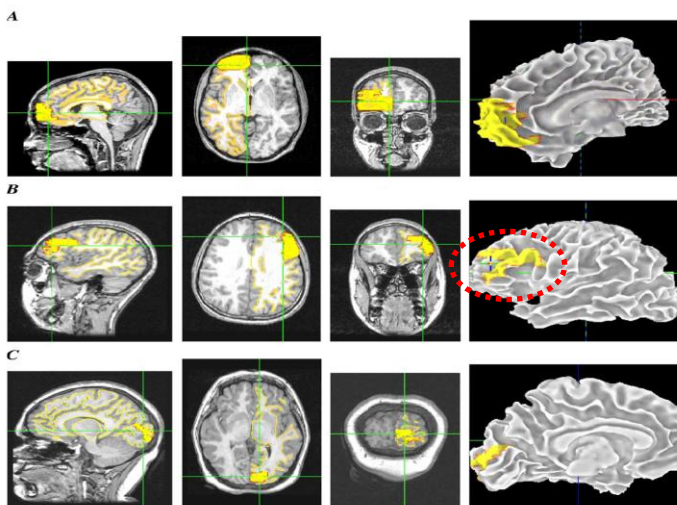

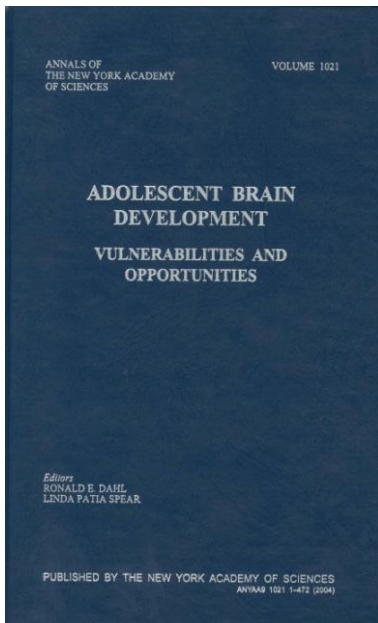
Fig. 2. Labels of (A) the frontopolar cortex (Brodmann area 10), (B) the dorsolateral prefrontal cortex (Brodmann area 46 and the lateral aspect of Brodmann area 9), and (C) the striate cortex (Brodmann area 17) displayed in the sagittal, axial, and coronal views in AFNI, and on the subject's corresponding 3D FreeSurfer model via SUMA.

Shannon O'Donnell et al, Cortical thickness of the frontopolar area in typically developing children and adolescents, *NeuroImage* 24 (2005) 948– 954

Minkälaiset nuoret ovat riskissä päihdeongelmiin ?

1. ”vaikea” temperamentti (Reich et al, 1993; Earls et al, 1987; Maziade et al, 1990)
2. alentunut tarkkaavaisuuskapasiteetti (Schaffer et al 1984)
3. korkea impulsiivisuus (Noll et al, 1992)
4. negatiiviset affektit , kuten ärtyisyys (Brook et al, 1990)
5. Emotionaalinen reaktiivisuus (Blackson 1994)
6. Käytöshäiriö, ADHD, ahdistuneisuus ja mielialahäiriöt (Tarter et al, 1994)

Marc Galanter, Herbert Kleber (eds), *Textbook of Substance Abuse Treatment*, 2004, APP

MASTEN: REGULATION, RISK, AND RESILIENCE

NUORUUDEN SUOJAAVAT TEKIJÄT:

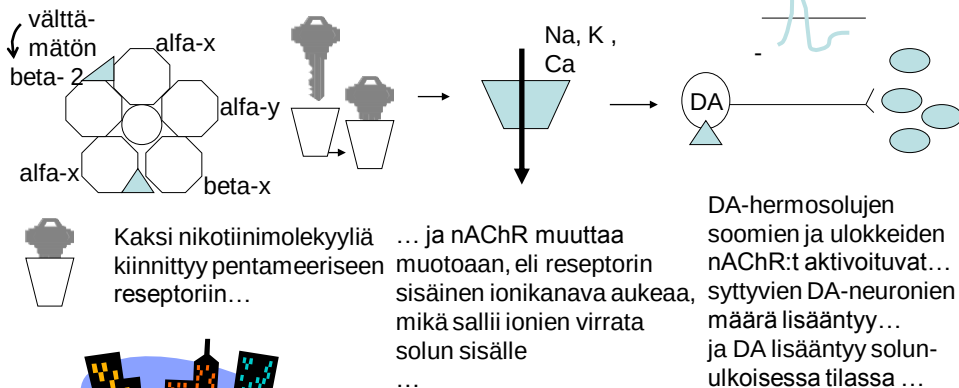
>1 tehokas vanhempi
Yhteys päteviin aikuisiin
Kognitiiviset, tarkkaavaisuus ja ongelman-
Ratkaisutaidot
Tehokas tunne-elämän ja käyttäytymisen säätely
Positiivinen minäkuva (itsearvostus)
Usko että elämällä on merkitys, toivo
Hengellisyys
Yhteiskunnallisten arvojen kannatus
Prososiaalisia ystäviä
Tehokas koulu, koulutöihin sitoutuminen
Tehokas yhteisö (peruspalvelut)

NUORUUDEN SUOJAAVAT TEKIJÄT:

- Toiminnanohjaus (aivot)
- Tunne-elämän säätely (aivot ja kasvatus)
- Kiintymyssuhde aikuisiin jotka valvovat ja tukevat nuorta tehokkaasti (vuorovaikutussuhteet)
- Kavereita jotka kannustavat ja rajoittavat (toverisuhteet)
- Mahdollisuus itsesääätelytaitojen kehittämiseen (harrastukset)

RE Dahl, Linda Patia Spear (eds), Adolescent Brain Development – Vulnerabilities and Opportunities, Annals of the New York Academy of Sciences, vol 1021, 2004, 1-472

Tupakka (nicotiana tabacum ja rusticum)

nACh-R nikotiiniriippuvuuden synnyssä :

Ns. knock-out –hiirillä tutkittaessa on paljastunut, että nACh-beta2-alayksikkö on välttämätön nikotiinin kiinnittymiselle reseptoriin, DA-neuronien elektrofysiologiselle vasteelle ja DA:n vapautumiselle solun-ulkoiseen tilaan.

Juha Kempainen, 8.10.2001

... DA- järjestelmän aktivointi johtaa nikotiinin annostelun toistamiseen, tapan, haluun, himoon ja riippuvuuteen

Kannabiksen käyttäjillä on muita enemmän mielenterveysongelmia

BMJ

23 November 2002

Cannabis and psychiatric illness

The link grows stronger p1015, p1016, p1017

Malaria: the future p1020
 Meningitis due to primary HIV infection p1025
 Boosting research in Africa p1034
 Institutional corruption in medicine p1037
 Helping patients with a fatwa p1037

bmj.com

Taulukko 16.1. DSM-IV-järjestelmän mukaiset persoonallisuushäiriöt

Ryhmä A

- Epäluuloinen persoonallisuus.
- Eristäytyvä persoonallisuus.
- Psykoosi- tai piirteinen persoonallisuus.

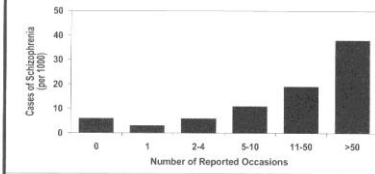
Ryhmä B

- Epänormaalinen persoonallisuus.
- Epävakaat persoonallisuudet.
- Huomiohakuinen persoonallisuus.
- Narsistinen persoonallisuus.

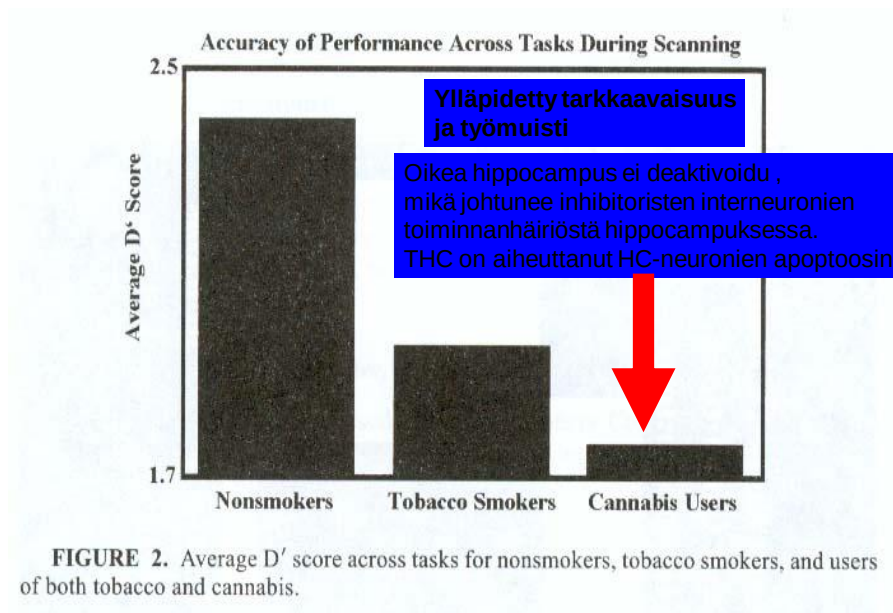
Ryhmä C

- Estynyt persoonallisuus.
- Riippuvainen persoonallisuus.
- Pakko-oireinen persoonallisuus.

Cannabis Consumption at Age 18: Correlation With Later Risk of Schizophrenia

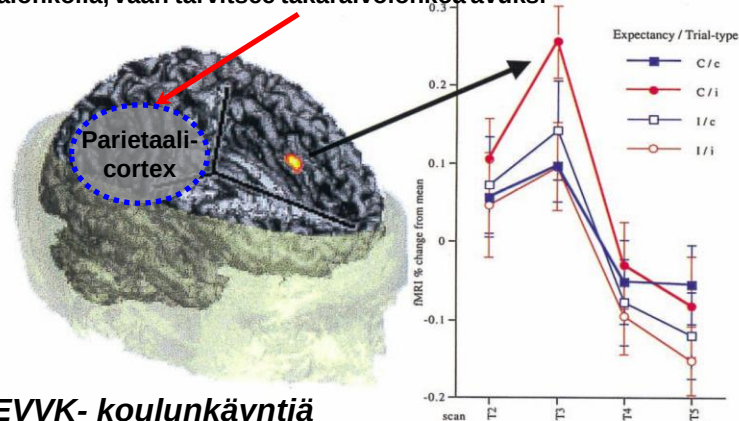

Andreasen S, et al. *Lancet*. 1987;2(8574):1483-1486.

RE Dahl, Linda Patia Spear (eds), Adolescent Brain Development – Vulnerabilities and Opportunities, Annals of the New York Academy of Sciences, vol 1021, 2004 , 1-472

MAUD (alkoholi ja kannabis) ei selviydy tavallisista tehtävistä
otsalohkolla, vaan tarvitsee takaraivolohkoa avuksi

EVVK- koulunkäyntiä

Fig. 2. The time course of the BOLD response in the ACC during the course of a trial for each trial type. Data are displayed as percent change from the mean activity in the region. Transient activity is seen in the ACC, which varies according to expectancy and trial type. In the mostly incongruent condition, ACC activity is not modulated by trial type. In the mostly congruent condition, a robust modulation by trial type is observed, with greater activation in the incongruent, compared with the congruent condition. In addition, when incongruent trials are contrasted directly across the two expectancies, ACC activity is significantly greater in the low control, high conflict, mostly congruent condition, than the high control, low conflict, mostly incongruent condition.

Cameron S. Carter et al, Parsing executive processes: Strategic vs. evaluative functions of the anterior cingulate cortex, PNAS February 15, 2000 vol. 97 no. 4, 1944–1948,
Schweinsburg et al, 2005: fMRI response to spatial working memory in adolescents with comorbid marijuana and alcohol use disorders. Drug and Alcohol Dependence (painossa)

CRAFFT Questions

- C** Have you ever ridden in a **CAR** driven by someone (including yourself) who was "high" or had been using alcohol or drugs?"
- R** Do you ever use alcohol or drugs to **RELAX**, feel better about yourself, or fit in?
- A** Do you ever use alcohol/drugs while you are by yourself, **ALONE**?
- F** Do your **FAMILY** or **FRIENDS** ever tell you that you should cut down on your drinking or drug use?
- F** Do you ever **FORGET** things you did while using alcohol or drugs?
- T** Have you gotten into **TROUBLE** while you were using alcohol or drugs?

Source: Knight, 1999

Seulontatesti nuorille päihteidenkäyttäjille :

1. Oletko koskaan ajanut tai ollut autossa jossa on päihtynyt kuljettaja? (DAP)
2. Oletko koskaan käyttänyt alkoholia tai muita päihteitä rentoutuaksesi, tunteaksesi olosi paremmaksi tai sopeutuvasi paremmin joukkoon? (RAFFT,POSIT)
3. Käytätkö alkoholia tai muita päihteitä yksin ollessasi? (RAFFT)
4. Onko kukaan (vanhemmat, opettaja, ystävät) ajatellut, että sinulla olisi päihde-ongelma? (DAP)
5. Unohdatko asioita kun olet päihdyksissä? (POSIT)
6. Oletko koskaan joutunut ongelmiin kun olet päihdyksissä? (RAFFT)
7. Aiheuttaako alkoholi tai muu päihde mielialasi nopean muuttumisen onnellisesta surulliseksi ja päinvastoin? (POSIT)
8. Onko joku perheenjäsenistäsi tai ystävästäsi sanonut, että sinun tulisi vähentää alkoholin tai muun päihteen käyttöä? (POSIT)
9. Teetättääkö alkoholin tai muun päihteen käyttö koskaan jotain sellaista, mitä et tekisi selvin päin – kuten sääntöjen rikkominen kotiintuloajoissa, laittomuuksien tekeminen tai seksin harrastaminen jonkun kanssa? (POSIT)

kyselyistä :

DAP Drug and Alcohol Problem Quickscreen

RAFFT (ADEPT-projektissa kehitetty kysely)

POSIT Problem-Oriented Screening Instrument for Teenangers

Onko hyviä seurantatutkimuksia?

Lapsesta aikuiseksi -tutkimus

Psykologian laitos, Jyväskylän yliopisto

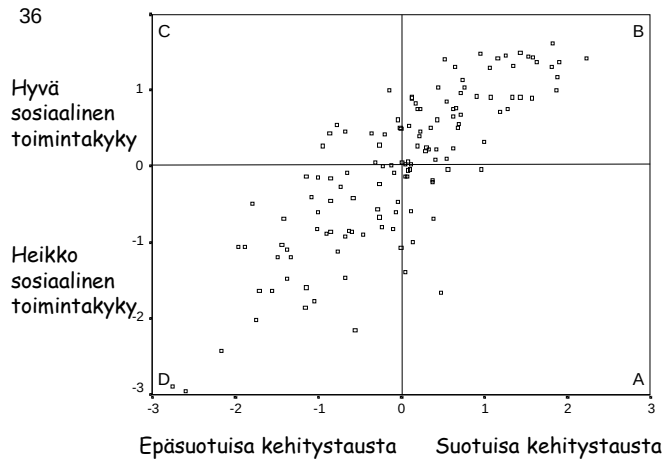
Lea Pulkkinen/Tuuli Pitkänen 2004

Vuosi	Ikä	Osanottajat	Menetelmät:
1968	8	196 poikaa 173 tyttöä	Toveriarviointi Opettaja-arviointi Persoonallisuustestit
		60 poikaa	Aggressiivisuuslomakkeet Koulusaavutustestit
1969	9	60 poikaa	Aggressiivisuuskone (PAM)
		174 poikaa	Opettaja-arviointi
1974	14	189 poikaa 167 tyttöä	Toveriarviointi Opettaja-arviointi
		77 poikaa 77 tyttöä	Oppilaan haastattelu Vanhemman haastattelu
1980	20	68 miestä 67 naista	Haastattelu Itsearviointilomakkeet
1986	27	166 miestä 155 naista	Elämäntilannekysely Haastattelu + EPQ, SSS
1992	33	123 miestä 126 naista	NESTA (Costa & McCrae) TV:n katselu -kysely
1995	36	161 miestä 152 naista	Elämäntilannekysely Haastattelu + lomakkeet
1997-1999	38-40	55 miestä 54 naista	Haastattelu + lomakkeet
2001	42	7-13	Laboratoriotestit
		151 miestä 134 naista	Terveystarkastus Elämäntilannekysely Haastattelu + lomakkeet

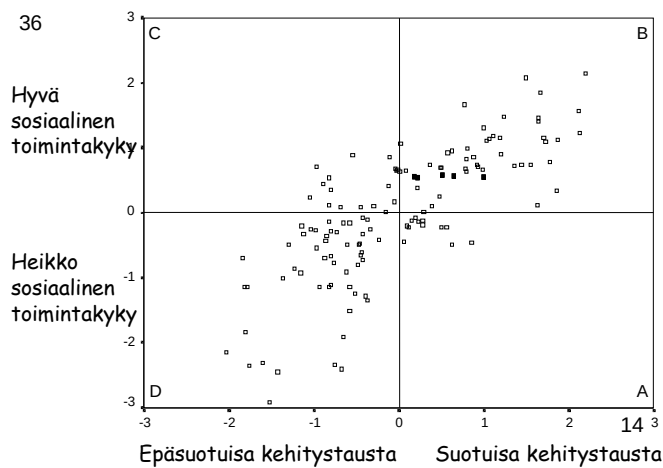
Lea Pulkkinen/Tuuli Pitkänen 2004

Kehitystaustan yhteys aikuisten naisten sosiaaliseen toimintakykyyn

Lea Pulkkinen/Tuuli Pitkänen 2004

Kehitystaustan yhteys aikuisten miesten sosiaaliseen toimintakykyyn

Lea Pulkkinen/Tuuli Pitkänen 2004

Alkoholinkäyttö ja terveys

- Aloitusikä ja humaltuminen voimakkaasti yhteydessä **tupakoimiseen** ja **miehillä huumeiden käyttöön**. **Naisilla varhain aloittaneiden** ja **miehillä vähintään kuukausittain humaltuvien painoindeksi** korkeampi.
- **Miehillä kuukausittain tai useammin humaltuvien terveys aikuisiässä** on huomattavasti heikempi kuin muilla: koettu terveys (ghq), oma arvio terveydentilasta, **psykosomaattiset oireet, depressio, psyykkinen pahoinvointi** sekä vähäisempi luottamus ja **tyytyväisyys** elämäänsä sekä vähemmän optimismia. **Naisilla viikoittain tai useammin humaltuvat** poikkeavat muista mustalla merkityissä asioissa sekä **epäonnistumisten määrässä**.

Lea Pulkkinen/Tuuli Pitkänen 2004

Syitä alkoholin käytön jatkumiseen

- * Elämäntapa, jossa alkoholi liittyy yhdessäoloon
- * Tunteiden säätelyn kehittymättä jääminen
- * Fysiologinen riippuvuus
- * Oppimis- ja muistikeskuksen kehityshäiriöt

Yksilöllisiä riskitekijöitä:

- ❖ Perinnölliset tekijät
- ❖ Persoonallisuus, erityisesti epäsosiaalinen käyttäytyminen
- ❖ Mielenterveyden ongelmat

Lea Pulkkinen/Tuuli Pitkänen 2004

Laillisuus- ja terveyskysymys

- ei suvaitsevaisuuskysymys
- ei moraalikysymys
- ei mielipidekysymys

- Pertti
Kemppinen

Lea Pulkkinen/Tuuli Pitkänen 2004

Jos nuorten päihteidenkäytön aloittamisikää saataisiin nostettua...

- Jos alkoholin aloitusikää voidaan nostaa 5 vuodella, alkoholiongelman myöhempi elämänaikainen riski pienenee 50%.
- alkoholi vaimentaa NMDA-reseptorien aktiivisuutta, mikä heikentää oppimista ja muistia.
- ... 5 vuodella muita päihteitä, niin 50% väheneminen päihdeongelmissa tapahtuisi
- Yksilöt jotka lisäävät juomistaan 18-24-vuotiaana ja ne jotka säännöllisesti juovat runsaasti ainakin kerran viikossa 18-24-vuotiaana, on vaikeuksia saavuttaa ikätyypillisiä elämäntavoitteita: koulutus, työllisyys ja taloudellinen itsenäisyys
- 25 % 18-25-vuotiaista nuorista elämää sosiaalituen varassa

Donald W Zeigler et al,
Preventive Medicine 40

Tuuli Pitkänen ym (2005) samanlaisia tuloksia kuin kansainvälisesti Jyväskylässä, jossa on seurattu kahta luokkaa 8-vuotiaasta nyt 42-vuotiaaksi.

YKSILÖ- JA YHTEISÖETIIKKA

Antiikin etiikka esitti hyvetauluja, joihin hyvesarjat laitettiin. Hyve-elämä itsessäänhän on kaikkia hyvetauluja rikkaampi ja monisäikeisempi. Hyve-elämä on sielunelämän kokonaisuuden heijastusta.

HYVETAULU

VELVOLLISUUDET

itseemme

YKSILÖETIIKKA

perusedellytys: itsekuuri

1.hyvesaria

Ulospäin

suuntautuva

Urhoollisuus

Kärsivällisyys

Kestävyys

Totuudellisuus

Rehellisyys

Itsenäisyys

Kunniantunto

2.hyvesaria

Sisäänpäin

suuntautuva

Kohtuullisuus

Puhtaus

Raittius

Vaatimattomuus

Säästäväisyys

muihin

YHTEISÖETIIKKA

perusedellytys: hyväntahtoisuus

3.hyvesaria

Itsensä kieltämiseen

suuntautuva(negat.)

Oikeamielisyys

Epäitsekkyyys

Tahdikkaus

Kohteliaisuus

Yhteisvastuullisuus

Jalomielisyys

4.hyvesaria

Muiden hyvään

suuntautuva (posit.)

Viisaus

Lähimmäisenrakkaus

Auttavaisuus

Kiitollisuus

Perhe- ja kotirakkaus

Kansan- ja isänmaan

rakkaus

Ihmiskunnan rakkaus

Juha Kemppinen 4.1.2001

Martti Hela : Luonteenkasvatuksen etiikka, 1945,s.92 ,WSOY:Lahti

Kumppanuusajattelulla
tuloksiin?

- Hienojen ajatusten
maastouttaminen?

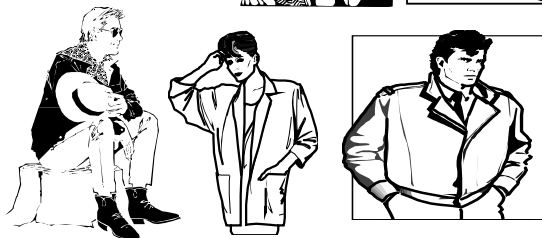
Kunnan päihdeyhteistyöryhmä: - mitä kukakin tuo yhteistyöhön ?

Nopeita ja vaikeasti ennustettavia yhteiskunnallisia muutoksia - --> jatkuva kehittämis- ja muutospainee--> suosittu yhteisöjen kehittämistapa: kehityssuunnitelmien tuottaminen >>>konkreettisten muutosten aikaansaaminen... selvityksiin perustuvat kehittämissuunnitelmat ----> kehittämispalaverit ja -seminaarit,

jotka toimivat seremonioina ja rituaaleina, joiden tehtävänä on vahvistaa enemmän turvallisuuden tunnetta kuin johtaa suunnitelmien toimeenpanemiseen. Usein joko onneksi tai onnettomuudeksi kehittäminen jääkin paperille ilman konkreettisia arkipäivän toiminnassa näkyviä muutoksia.

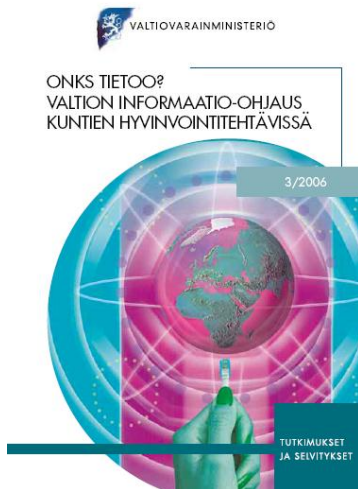
Rituaalilla ylläpidetään kuitenkin illuusiota kehittämisestä. Koulutusta käytetään yleisesti kehittämisen menetelmänä. Perinteisessä muodossaan koulutus soveltuu erinomaisesti muutoksen illuusion vahvistamisseremoniaksi.

Yhteisön kehittäminen edellyttää avointa puhumista ja vastuullista kuuntelemista.

Kari Murto: Prosessin johtaminen - kohti prosessikeskeistä työyhteisön kehittämistä.1995:Jyväskylä

Juha Kempainen 17.1.2001

On ilmestynyt aivan uusi tutkimus valtion informaatio-ohjauksesta

Jari Stenvall ja Antti Syväjärvi

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
HALLINNON KEHITTÄMISOSASTO

TUTKIMUKSET
JA
SELVITYKSET

De Wootin (1996) tulkinnan mukaan onnistuneissa muutoksissa tulee toteutua neljä asiaa.

Keskeistä on 1. muutospaineiden, 2. selkeän yhteisen vision, 3. muutuskapasiteetin ja 4. toteuttamiskelpoisten hankkeiden olemassaolo.

1. Muutospaineilla tarkoitetaan syitä, joiden takia jokin muutos tehdään.

Jos syyt puuttuvat, seurauksena on käsitys sisällyksettömästä ja tarpeettomasta muutoksesta.

2. Selkeä ja yhteinen visio heijastaa puolestaan kokonaisnäkemyistä kohteena olevasta muutoksesta ja sen suunnasta. Muutoin tehtävä muutos on päämäärätön ja yrityksenä hajautunut.

3. Muutuskapasiteetti tarkoittaa toimijoiden kykyä toteuttaa kulloinkin kohteena olevaa asiaa. Jos muutuskapasiteetti puuttuu, tuloksena on turhautuminen ja ahdistuminen.

4. Lisäksi tarvitaan toteuttamiskelpoisia hankkeita.

Näiden puuttuminen johtaa sattumavaraisiin yrityksiin:

1.		2.		3.		4.		lopputulos
Muutos paineet	+	Selkeä yhteinen visio	+	Muutos- kapasiteetti	+	Toteutuskelpoi- set hankkeet	=	Onnistunut muutos
puuttuu	+	Selkeä yhteinen visio	+	Muutos- kapasiteetti	+	Toteutuskelpoi- set hankkeet	=	Sisällötön, tarpeeton
Muutos paineet	+	puuttuu	+	Muutos- kapasiteetti	+	Toteutuskelpoi- set hankkeet	=	Päämäärätön/ hajautunut yritys
Muutos paineet	+	Selkeä yhteinen visio	+	puuttuu	+	Toteutuskelpoi- set hankkeet	=	Ahdistus, turhautuminen
Muutos paineet	+	Selkeä yhteinen visio	+	Muutos- kapasiteetti	+	puuttuu	=	Sattuman varai- set yritykset

Erilaisia muutosprosesseja ja niiden tuloksia (de Woot 1996; Merilä 2006).

VERKOSTOITUMISEN AVAINKOHDAT:

Paavo Viirkorpi

2. ETSI EDISTÄMISEN KANNALTA
OIKEAT TAHOT JA HENKILÖT !

1. MIKÄ MINULLE TÄRKEÄÄ ?
- MITÄ SIINÄ HALUAN EDISTÄÄ ?

5. KEHITÄ RIITTÄVÄN YHTEINEN
NÄKEMYS YHTEISTOIMINNAN
TAVOITTEISTA

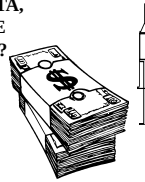
4. HAE ASIAN EDISTÄMISESSÄ YHTEIS-
TOIMINTAAN YHDISTÄÄVÄÄ KOHDETTA
YHTEISEN HYÖDYN POHJALTA

3. OPETTELE YMMÄRTÄMÄÄN TOISEN
PUHETTA, TEHTÄVÄÄ, TAVOITTEITA,
TOIMINTATAPOJA; MIKÄ TOISILLE
TÄRKEÄÄ ASIAN EDISTÄMISESSÄ ?

6. MUODOSTA RIITTÄVÄN YHTEINEN
KÄSITYS YHTEISTOIMINNAN KOKONAISUUDESTA
JAKUNKIN OSAPUOLEN OSUUDESTA SIINÄ

8. TOIMI ME-HENGESSÄ
KESKINÄISTÄ LUOTTAMUSTA
SYNNYTTÄEN
7. SOVI YHTEISTOIMINNAN MENETTELY-
TAVOISTA JA MUISTA PELISÄÄNNÖISTÄ

9. SITOUTUKOON KUKIN OTTAMAAN
VASTUUN OMASTA OSUUDESTA JA
YHTEISTOIMINNAN KOKONAISUUDESTA

Juha Kemppinen, 2002
Juha Kemppinen 7.2.2001

Onko päihdeongelmat
ehkäistävissä?

Ehkäisevän työn kohdistaminen:

1. Ohjelman suunnittelun arviointi
 - 1.1 Ilmiö
 - 1.2 Teoreettinen tausta
 - 1.3 Intervention tarve
 - 1.4 Kohderyhmä
 - 1.5 Tavoitteet
 - 1.6 Menetelmät
 - 1.7 Resurssit
 - 1.8 Prosessin arvioinnin suunnittelu
 - 1.9 Tulostarvioinnin suunnittelu
 - 1.10 Suunnitteluvaiheen tarkastelu
 - 1.11 Suunnittelun tarkistuslista

Ehkäisevän päihdetyön arviointiohjeet – käsikirja ehkäisevän päihdetyön suunnittelijoille ja arvioijille (Kröger, Winter, Shaw)

Taso: Primaari

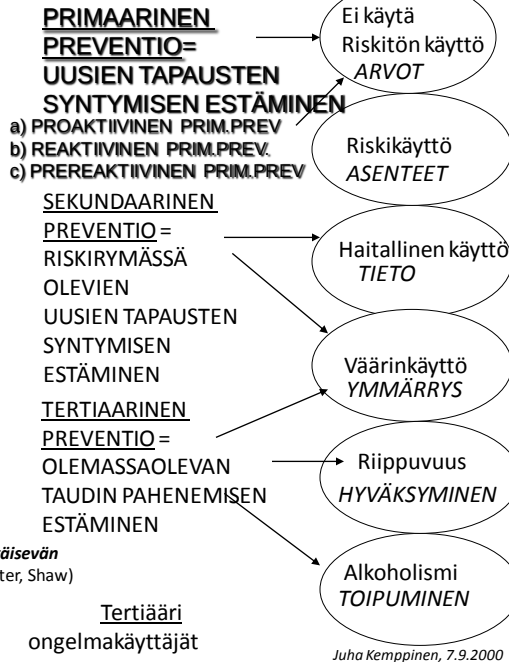
Sekundaari

Tertiääri

Kohde: koko väestö

riskiryhmät

ongelmakäyttäjät

Päihdehoitoa sääteleviä lakeja : Päihdehuoltolaki 9 §

9 § . Yhteistoiminta. Päihdehuollon alalla toimivien viranomaisten ja yhteisöjen on oltava keskenään yhteistyössä.

Erityisesti on kiinnitettävä päihdehuollon ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon, raittiustoimen, asuntoviranomaisten, työvoimaviranomaisten, koulutoimen, nuorisotoimen sekä poliisin keskinäiseen yhteistyöhön.

Juha Kemppinen, 8.10.2001

A photograph of a wooden chair on a rocky shore next to a lake, with a forest in the background. The chair is made of light-colored wood and is positioned on the left side of the image. The lake is in the middle ground, and the forest is in the background. The sky is blue. The text 'STAKES' is visible in the bottom left corner of the image.

STAKES

**AMMATTILAISET
ARVAILEVAT
TOISISTAAN**

*- tulkintaverkostot
psykososiaalisessa työssä*

ESA ERIKSSON
TOM ERIK ARNKIL
(TOIM.)

RAPORTTEJA 184

Tekninen virasto: MAPINFO- ohjelmalla voi paikallistaa kunnan alueella olevat 2-dg-ongelmat ! ➔ kunnan pahoinvointi- ja hyvinvointi-indeksit

1. Sosiaalitoimi (toim.tulotuki)

- 20-40% ttt-alennus
- huostaanotot

2. Mielenterveystoimisto ja psykiatriset sairaalat

3. Päihdehuolto

4. Terveyskeskus ja sairaalat

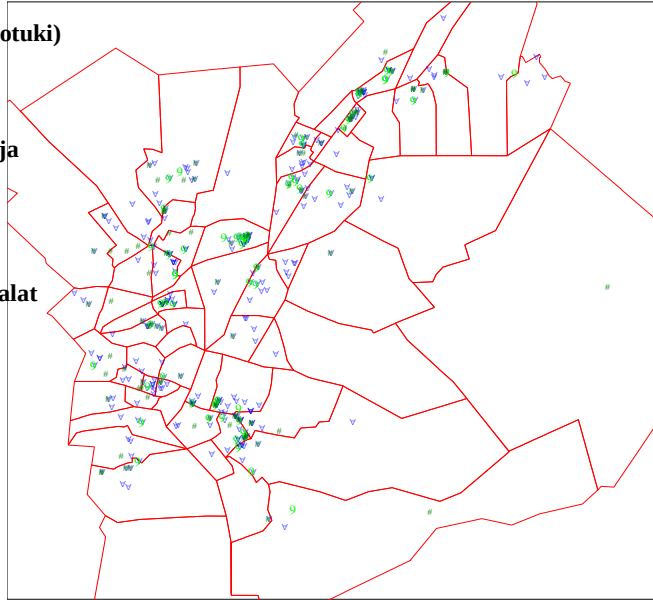
5. Poliisi

6. Työvoimatoimisto

7. Asuntoviranomaiset

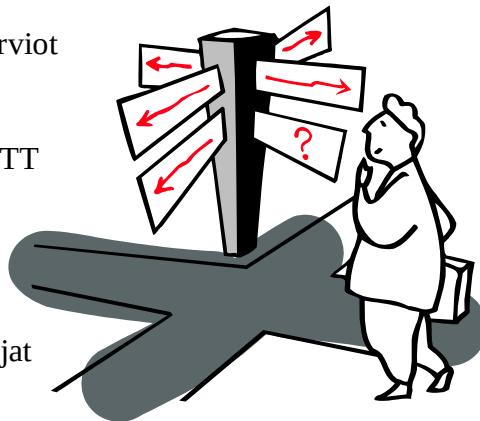
8. Nuorisotoimi

9. Koulutoimi

Paikkatietojärjestelmä voisi olla täsmäläake kunnan eri päätöksentekijöille

- päihdeongelmaisten työkyvynarviot
- lasten päivähoidon suunnittelu
- koululaiset
- alle 25v pitkäaikaistyöttömät/TTT
- yli 7 vuotta työttömänä olleet
- mielenterveys-, päihde- ja terveyskeskuskäynnit
- vanhukset : > 75- vuotiaat
- kunnan suurimmat veronmaksajat

- *KAIKENLAISEN KUNNALLISEN SUUNNITTELUN POHJAKSI*

Vaasan paikkatietojärjestelmä:

Kirjallisuutta ehkäisevästä
päihdetyöstä

Luettuja juttuja

Onko juoppous ja huumeongelmat estettävissä?

- *Rebecca A Powers: Prevention of Alcohol and Drug Abuse*

- EHKÄISY ON TÄRKEÄÄ
- Psykiatrien tulee tietää huumeidenkäytöstä ja sitä on kysyttävä jokaiselta psykiatriselta potilaalta.
- On tunnettava riski- ja suojaavat tekijät, jotka on kartoitettava jokaisen potilaan kohdalla.
- Huumediagnoosi ei kerro mitään etiologiasta, perimästä eikä psykososiaalisesta ympäristöstä, mutta klinikon on noudatettava sovittuja diagnostisia kriteereitä.
- Huumediagnoosi ei kerro mitään käytön määrästä, eikä tiheydestä, vaan käytön seurauksista.
- Jos potilaan tilassa tapahtuu muutoksia, niin tulee pitää mielessä huumeiden mahdollisuus.
- Arvioinnin jälkeen terveydenhuollon työntekijä voi neuvoa potilasta vähentämään tai lopettamaan huumeidenkäytön.

10.9.2010 Juha Kemppinen Michael I. Compton (ed.) Clinical Manual of Prevention in Mental Health, 2010, American Psychiatric Publishing, Inc: Washington,DC 71

Onko juoppous ja huumeongelmat estettävissä?

- *Rebecca A Powers: Prevention of Alcohol and Drug Abuse*

- Suojaavat tekijät alkoholihäiriöille
- Vanhempi-perhe-sidonnaisuus ja kouluun sidonnaisuus ovat kaksi selkeää suojaavaa tekijää (Resnick et al, 1997, lähes 12000 lasta)
- *Vanhempi-perhe-sidonnaisuus* : tunsi olevansa läheinen vanhempiensa kanssa, tunsi että pidettiin huolta, oli tyytyväinen suhteeseen vanhempien kanssa ja koki olevansa vanhempiensa rakastama.
- *Kouluun sidonnaisuus*: tunsi olevansa osa kouluaan ja koki tulevansa reilusti kohdelluksi opettajien taholta

10.9.2010 Juha Kemppinen Michael I. Compton (ed.) Clinical Manual of Prevention in Mental Health, 2010, American Psychiatric Publishing, Inc: Washington,DC 72

Onko päihdeongelmat ehkäistävissä?

10.9.2010 Juha
Kemppinen

73

VTA-NAC pathways :
How addiction is growing ?
How disclosure affects recovery
The resilience theory of recovery (J-Kemppinen)

Tulevaisuutta kohti
OFC and dlPFC, Working memory better

Suree
NAC

Tunte
AM

FCX, GLU, ENK, ABN, More dopamine

Genome "explains" 40-60% of addiction
Disclosure "helps" brain to recover

Ehkäistävissä?
Ei ole, koska Ihminen on niin omituinen otus.

Kannattaako yrittää?
Totta kai, mutta täytyy tuntea ihmisen käyttäytymistä.

Tuottaako tuloksia?
Tuottaa varmasti, mutta on olemassa oppi, jonka mukaan kaikki haluavat muutosta, mutta kukaan ei ole halukas kehittymään.

Perry BD et al, Childhood Trauma, the Neurobiology of Adaptation, and "Use-dependent" Development of the Brain: How "States" Become " Traits",1995
Juha Kemppinen 9.11.2001

JUHA KEMPPINEN

NAAMION TAKAA

Personallisuuden määrittäminen

TAMMI

ne !

